

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 26. května 2016¹

Věc C-195/15

**SCI Senior Home, v restrukturalizaci
proti
Gemeinde Wedemark,
Hannoversche Volksbank eG**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo)]

„Prostor svobody, bezpečnosti a práva — Soudní spolupráce v občanských věcech — Úpadková řízení — Nařízení (ES) č. 1346/2000 — Článek 5 — Pojem ‚věcná práva třetích osob‘ — Daň z nemovitosti — Právní úprava členského státu, která stanoví, že daň z nemovitosti představuje veřejné břemeno váznoucí na pozemku, které je vykonatelné vůči všem případným vlastníkům“

I – Úvod

1. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla předložena v rámci sporu mezi insolvenčním správcem společnosti usazené ve Francii a německou obcí, jehož předmětem je nucená dražba nemovitosti nacházející se v Německu, jejímž vlastníkem je výše uvedená společnost, z důvodu pohledávek na dani z nemovitosti².

2. Na základě otázky, kterou předložil Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), se bude Soudní dvůr zabývat pojmem „věcné právo“ ve smyslu článku 5 nařízení (ES) č. 1346/2000³. Přesněji řečeno, Soudní dvůr bude mít příležitost upřesnit, zda je namístě, aby byla možnost kvalifikovat na vnitrostátní úrovni veřejné břemeno, které vázne na pozemku, jako věcné právo pro účely použití článku 5 nařízení č. 1346/2000 omezena kritérii pro autonomní kvalifikaci.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Je třeba poukázat na okolnost, že předkládací rozhodnutí neobsahuje žádný údaj o úloze, kterou v původním řízení hrála Hannoversche Volksbank eG.

3 — Nařízení Rady ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (Úř. věst. L 160, s. 1; Zvl. vyd. 19/01, s. 191), ve znění prováděcího nařízení Rady (EU) č. 583/2011 ze dne 9. června 2011 (Úř. věst. 2011, L 160, s. 52) (dále jen „nařízení č. 1346/2000“).

II – Právní rámec

A – Unijní právo

3. Článek 5 nařízení č. 1346/2000, nadepsaný „Věcná práva třetích osob“, stanoví:

„1. Zahájením úpadkového řízení nejsou dotčena věcná práva věřitelů nebo třetích osob, pokud jde o hmotný nebo nehmotný, movitý nebo nemovitý majetek – jak jednotlivě určené věci, tak soubory věcí, jejichž složení podléhá změnám – které patří dlužníkovi a nacházejí se v okamžiku zahájení řízení na území jiného členského státu.

2. Práva uvedená v odstavci 1 jsou zejména:

- a) právo majetek zcizit nebo jej nechat zcizit a dosáhnout z tohoto majetku uspokojení z výnosu nebo příjmu, zejména na základě zástavního práva nebo hypotéky;
- b) výhradní právo na uspokojení pohledávky, zejména právo zajištěné zástavním právem vztahujícím se k této pohledávce nebo postoupením pohledávky jako záruky;
- c) právo žádat vydání nebo navrácení majetku na komkoli, v jehož držbě se nachází nebo kdo jej užívá proti vůli oprávněného;
- d) věcné právo k výnosu z majetku.

3. Právo zapsané do veřejného rejstříku a vymahatelné vůči třetím osobám, podle kterého může být nabyto věcné právo ve smyslu odstavce 1, se považuje rovněž za věcné právo.

4. Odstavec 1 nevylučuje podání žaloby z důvodů neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti podle čl. 4 odst. 2 písm. m).“

B – Německé právo

4. Ustanovení § 9 odst. 2 zákona o dani z nemovitostí (Grundsteuergesetz, dále jen „GrStG“) stanoví:

„Daňová povinnost vzniká na začátku roku, pro nějž je tato daň stanovena.“

5. Ustanovení § 12 GrStG, nadepsaného „Věcné ručení“, zní následovně:

„Daň z nemovitosti vázne na předmětu daně jako veřejné břemeno“.

6. Ustanovení § 77 odst. 2 první věty zákona o správě daní a poplatků (Abgabenordnung, dále jen „AO“) stanoví:

„V souvislosti s daní, která na nemovitosti vázne jako veřejné břemeno, musí vlastník na nemovitosti strpět nucený výkon.“

7. Ustanovení § 10 odst. 1 zákona o nucené dražbě (Zwangsversteigerungsgesetz, dále jen „ZVG“) stanoví:

„Právo na uspokojení z nemovitosti existuje v následujícím pořadí [...]:

[...]

3. nároky na úhradu veřejného břemene k pozemku kvůli nedoplatkům z posledních čtyř let; opakovaná plnění, zejména daň z nemovitosti, úroky, příplatky nebo důchodové dávky [...] požívají tohoto přednostního práva pouze ohledně aktuálně splatných příspěvků a nedoplatků za poslední dva roky [...];
4. nároky z práv k pozemku [...]"

III – Skutkové okolnosti sporu v původním řízení, předběžná otázka a řízení před Soudním dvorem

8. Société civile immobilière Senior Home (dále jen „dlužnice“) je usazena ve Francii. Je vlastníkem nemovitosti nacházející se v obci Wedemark (Německo).

9. Tribunal de grande instance de Mulhouse (Francie) nařídil rozsudkem ze dne 6. května 2013 restrukturalizaci dlužnice a pověřil jejím provedením soudně jmenovaného správce.

10. Dne 15. května 2013 podala obec Wedemark z důvodu nedoplatku na dani z nemovitostí za období od 1. října 2012 do 30. června 2013 ve výši 7 471,19 eura návrh na nucenou dražbu nemovitosti a osvědčila vykonatelnost pohledávek.

11. Usnesením ze dne 21. května 2013 nařídil Amtsgericht Burgwedel (okresní soud v Burgwedelu, Německo) nucenou dražbu. Opravný prostředek, který proti tomuto usnesení podala dlužnice, neuspěl. Landgericht Hannover (zemský soud v Hannoveru, Německo) její odvolání zamítl. Kasačním opravným prostředkem, který byl podán k Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr), chce dlužnice dosáhnout toho, aby bylo zrušeno nařízení nucené dražby a v katastru nemovitostí byla vymazána poznámka o nucené dražbě.

12. Předkládající soud v tomto ohledu uvádí, že spor, o němž rozhoduje, spadá do rozsahu působnosti nařízení č. 1346/2000. Z článku 4 odst. 1 a čl. 4 odst. 2 druhé věty písm. f) tohoto nařízení vyplývá, že právem rozhodným pro předmětné úpadkové řízení je francouzské právo, které v zásadě upravuje i účinky zahájení úpadkového řízení na řízení zahájená jednotlivými věřiteli.

13. Předkládající soud zdůrazňuje, že podle francouzského práva zakládá zahájení restrukturalizačního řízení obecný zákaz výkonu rozhodnutí a že zvláštní úprava neexistuje ani pro věcně zajištěné věřitele ani pro daňovou správu. Podle čl. 5 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 nicméně zahájením úpadkového řízení nejsou dotčena věcná práva věřitelů nebo třetích osob, pokud jde o nemovitý majetek, který se nachází na území jiného členského státu.

14. Předkládající soud dále uvádí, že podle německého práva, jak stanoví § 12 GrStG, jsou pohledávky na dani z nemovitosti veřejným břemenem, které patří mezi věcná majetková práva, přičemž v souladu s § 77 odst. 2 první věty AO musí vlastník na nemovitosti strpět nucený výkon. Veřejná břemena vznikají nezávisle na tom, zda bylo zahájeno řízení o nucené dražbě.

15. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že existují nadále pochybnosti ohledně otázky, zda musí být čl. 5 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 vykládán v tom smyslu, že představuje kolizní normu, z níž vyplývá, že otázka existence věcného práva by měla být vyřešena na základě *lex rei sitae*, tj. v projednávané věci na základě německého práva. Právní nauka totiž často připouští možnost autonomního výkladu pojmu „věcné právo“.

16. Předkládající soud uvádí, že z tohoto hlediska je hlavním cílem dotčeného článku zaprvé zajistit ochranu legitimního očekávání a právní jistotu transakcí, jak vyplývá z bodu 24 odůvodnění tohoto nařízení. Zadruhé, jak je uvedeno v bodě 25 odůvodnění tohoto nařízení, zvláštní pozornost v tomto ohledu zasluhují věcná práva, neboť ta mají při poskytování úvěrů značný význam. Zájmy daňových orgánů se v podstatných bodech liší od zájmů soukromých úvěrových věřitelů.

17. Za těchto podmínek se Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) rozhodnutím ze dne 12. března 2015, došlým kanceláři Soudního dvora dne 29. dubna 2015, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Zahrnuje pojem ‚věcné právo‘ ve smyslu čl. 5 odst. 1 nařízení [č. 1346/2000] takovou vnitrostátní právní úpravu, jakou je právní úprava obsažená v § 12 [GrStG] ve spojení s § 77 odst. 2 první větou AO, podle níž pohledávky týkající se daně z nemovitostí ze zákona vážnou na pozemku jako veřejné břemeno a vlastník musí v souvislosti s nimi strpět na nemovitosti nucený výkon?“

18. Písemná vyjádření předložily Španělské království a Evropská komise. Titíž účastníci řízení přednesli svá ústní vyjádření na jednání konaném dne 10. března 2016.

IV – Analýza

A – Úvodní poznámky

1. Souvislosti vzniku nařízení č. 1346/2000

19. Nařízení č. 1346/2000, které vstoupilo v platnost dne 31. května 2002, je nejen prvním nařízením zabývajícím se úpadkovými řízeními⁴, ale současně i vyústěním dlouhých vyjednávání, jež začala v 60. letech v rámci Evropského hospodářského společenství, v té době sestávajícím pouze z šesti zakladatelských států⁵. První znění návrhu úmluvy⁶ bylo vydáno až v roce 1970, avšak nezískalo dostatečnou podporu. Do zveřejnění druhého návrhu uběhlo dalších deset let⁷. Systém, který byl zaveden tímto druhým návrhem, vycházel ze zásady jednoty (jednotné řízení pro celé území, tehdy

4 — Toto nařízení bylo zrušeno nařízením 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (přepřacované znění) (Úř. věst. 2015, L 141, s. 19). Z článku 84 tohoto nařízení nicméně vyplývá, že jeho ustanovení se vztahují pouze na insolvenční řízení zahájená po 26. červnu 2017.

5 — Připomínám, že úpadková řízení, vyrovnání a ostatní obdobná řízení byla vyloučena z tehdejší Bruselské úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsané v Bruselu dne 27. září 1968 (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32) (dále jen „Bruselská úmluva z roku 1968“).

6 — První znění návrhu úmluvy, které vycházelo z čl. 220 čtvrté odrážky Smlouvy o EHS, bylo vypracováno v roce 1970. Viz Doc. Comm. 3.327/1/XIV/70. Viz rovněž Noël, J., a Lemontey, J., *Projet de convention relative à la faillite, aux concordats et aux procédures analogues, 1970, 16.775/XIV/70-E*.

7 — Viz návrh úmluvy z roku 1980, který byl spolu s důvodovou zprávou, kterou vypracoval J. Lemontey, zveřejněn v *Bulletin des Communautés européennes*, dodatek 2/82.

tvorené Evropským hospodářským společenstvím) a univerzality (řízení zahrnuje veškerá aktiva dlužníka bez ohledu na to, kde se nacházejí)⁸. Návrh však narazil na řadu různých překážek a vzhledem k nedostatečnému konsenzu byl v roce 1985 stažen⁹. Následně byl připraven nový návrh úmluvy, který již vycházel z myšlenky, že univerzalita úpadkových řízení by měla být oslabena¹⁰.

20. Úmluva o úpadkových řízeních, která byla vypracována na základě článku K3 Smlouvy o Evropské unii, byla předložena k podpisu v Bruselu dne 23. listopadu 1995, avšak nebyla podepsána všemi členskými státy¹¹. Poté, co vstoupila v platnost Amsterodamská smlouva, znění Úmluvy z roku 1995 získalo na návrh Spolkové republiky Německo a Finské republiky konečnou podobu nařízení přijatého na základě čl. 61 písm. c) ES a čl. 67 odst. 1 ES¹².

2. Systematika mechanismu zavedeného nařízením č. 1346/2000

21. Na tomto místě je třeba připomenout, že stejně jako úmluva o úpadkových řízeních, ani nařízení č. 1346/2000 nevychází z modelu založeného na zásadě univerzality úpadkových řízení, nýbrž z modelu *oslabené univerzality*. Toto nařízení tedy vychází z univerzálního modelu, avšak stanoví několik zvláštních pravidel působících jako výjimky, jež tuto univerzalitu korigují či oslabují¹³.

22. Obecně lze říci, že k zavedení těchto zvláštních pravidel korigujících či oslabujících univerzální povahu úpadkových řízení vedly důvody, jež vycházejí ze dvojího základu. Zaprvé je třeba chránit práva nabytá v jiném členském státě než státě, který zahájil úpadkové řízení, s ohledem na uplatnění *lex concursus* jiného členského státu¹⁴, zadruhé je nezbytné zmírnit složitost úpadkových řízení. V této souvislosti je velmi výmluvné znění bodu 11 odůvodnění zmíněného nařízení, v němž se uvádí, že „z důvodů značných odlišností v oblasti hmotného práva není účelné zavádět úpadkové řízení s obecnou působností na celém území Společenství. *Bezvýjimečné uplatňování práva státu, který řízení zahájil, by z tohoto důvodu často mohlo vést k potížím.* To platí například pro v rámci Společenství *značně rozdílné úpravy zajištění závazků.* Navíc přednostní práva, která mají někteří věřitelé v průběhu úpadkového řízení, jsou v některých případech zcela odlišná.“¹⁵

8 — K těmto zásadám viz zejména Lopucki, L. M., „Cooperation in international bankruptcy: A post-universalist approach“, *Cornell Law Review*, 1999, 84/3, s. 696 až 762.

9 — Z důvodové zprávy M. Virgós a E. Schmita k Úmluvě o úpadkovém řízení ze dne 3. května 1996, dokument Rady Evropské unie, 6500/96, DRS 8 (CFC), bod 5 (dále jen „zpráva Virgós/Schmit“), vyplývá, že návrh úmluvy z roku 1980 zavedl „jediné řízení [výlučná pravomoc státu, v němž se soustředí obchodování dlužníka], které mělo být uznáváno i v ostatních smluvních státech, přičemž nebylo povoleno, aby v těchto ostatních státech souběžně probíhala řízení na místní úrovni. Tento text tedy striktně vycházel ze zásad jednoty [...] a univerzality [...] řízení“. V této zprávě se uvádí, že na základě návrhu úmluvy z roku 1980 byla přijímána velmi komplexní ustanovení.

10 — Tento návrh navazoval na Evropskou úmluvu o některých mezinárodních aspektech konkursního řízení podepsanou v Istanbulu dne 5. června 1990, která byla výsledkem jednání zahájených v rámci Rady Evropy, avšak nikdy nevstoupila v platnost. Vycházel již z myšlenky zmírnění zásad jednoty a univerzality. V této souvislosti viz *Evropská úmluva o některých mezinárodních aspektech konkursního řízení*, Rada Evropy, Přehled evropských smluv, č. 136. Viz rovněž její důvodovou zprávu, zveřejněnou současně s úmluvou. K této úmluvě viz zejména Volken, P., „L'harmonisation du droit international privé de la faillite“, *Recueil de Cours de La Haye*, 1991, sv. 230, s. 343. Z hlediska srovnávacího práva bylo zjištěno, že v mnoha členských státech se tato úmluva promítla do zavedení „přechodných“ systémů. V tomto smyslu viz zejména Watté, N., a Marquette, V., „Les sûretés dans les faillites internationales“, obecná zpráva určená Kongresu srovnávacího práva v Bristolu, *European Review of Private Law*, 1999, s. 287 až 317.

11 — V důsledku toho nedošlo ani k úřednímu vydání zprávy Virgós/Schmit, která tuto úmluvu provázela. V tomto okamžiku je zapotřebí upozornit na okolnost, že i když se tato zpráva týká pouze úmluvy o úpadkových řízeních, právní nauka zastává názor, že poskytuje i poznatky užitečné pro výklad nařízení č. 1346/2000. V tomto smyslu viz rovněž stanovisko generálního advokáta F. G. Jacobse ve věci Eurofood IFSC (C-341/04, EU:C:2005:579, bod 2).

12 — Viz Watte, N., a Marquette, V., „Le Règlement communautaire, du 29 mai 2000, relatif aux procédures d'insolvabilité“, *Revue de droit commercial belge*, 2000, s. 564.

13 — V tomto smyslu viz zpráva Virgós/Schmit, odstavec 5.

14 — Je tedy rozumné, aby byla za určitých okolností chráněna důvěra v právní systém, v němž vzniklo určité právo, zejména proto, aby kolizní normy odrážely, do jaké míry jsou hmotná práva schopna ochránit některé věřitele před rizikem úpadku, tak jako je tomu v případě věcných práv. V některých oblastech práva je ostatně normativní činnost vedena snahou zajistit jistotu práv, což platí například o právních ustanoveních, jimiž jsou upraveny matriční otázky. V tomto smyslu viz Virgós Soriano, M., a Garcimartín Alférez, F. J., *Comentario al Reglamento europeo de insolvencia*, Thomson-Civitas, Madrid, 2003, s. 92 (dále jen „Virgós Soriano, M., a Garcimartín Alférez, F. J.“), a Virgós, M., a Garcimartín, F., *The European Insolvency Regulation: Law and Practice*, Kluwer Law International, Haag, 2004, s. 90 (dále jen „Virgós, M., a Garcimartín, F.“).

15 — Zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

23. Co se konkrétněji týče mechanismu zavedeného nařízením č. 1346/2000, čl. 4 odst. 1 tohoto nařízení stanoví, že právem rozhodným pro úpadkové řízení a jeho účinky je právo toho členského státu, na jehož území bylo úpadkové řízení zahájeno (*lex fori concursus*). Toto právo upravuje, jak je uvedeno v bodě 23 odůvodnění téhož nařízení, všechny podmínky týkající se zahájení úpadkového řízení, jeho vedení a skončení¹⁶. K ochraně legitimního očekávání a právní jistoty transakcí v členských státech jiných než ve státě, ve kterém bylo úpadkové řízení zahájeno, stanoví nicméně nařízení č. 1346/2000 v člancích 5 až 15¹⁷ několik výjimek z uvedeného pravidla o rozhodném právu v případě určitých práv a právních vztahů, které, jak jsem již uvedl v předchozím bodě, podle svého bodu 11 odůvodnění považuje za zvláště závažné¹⁸. Tyto výjimky z uplatnění *lex concursus* jsou stanoveny pro případy, v nichž je určitá situace vázána prostřednictvím hraničních určovatelných (například umístění majetku) k právu jiného členského státu¹⁹.

24. Předběžná otázka položená předkládajícím soudem by tedy měla být přezkoumána v tomto kontextu.

B – K předběžné otázce

25. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 5 nařízení č. 1346/2000 vykládán v tom smyslu, že takové veřejné břemeno, jaké vázne na nemovitosti ve prospěch daňové správy, jako je veřejné břemeno dotčené ve věci v původním řízení, spadá pod pojem „věcné právo“ ve smyslu tohoto článku.

26. Pro účely zodpovězení této otázky je třeba přezkoumat, zda veřejné břemeno, které vázne na nemovitosti, představuje věcné právo, a zda v důsledku toho byly v projednávané věci splněny podmínky stanovené článkem 5 tohoto nařízení. Pouze pokud je veřejné břemeno věcným právem, je dlužnice, která je vlastníkem nemovitosti, povinna strpět nucený výkon. Z toho vyplývá, že se nejprve budu zabývat působností článku 5 nařízení č. 1346/2000 a následně přezkoumám možná omezení vnitrostátní kvalifikace určitého práva jako věcného práva pro účely tohoto článku.

1. K rozsahu působnosti článku 5 nařízení č. 1346/2000

27. Úvodem je třeba upřesnit, že článek 5 nařízení č. 1346/2000 je použitelný pouze v případě, že právo místa, ve kterém se nachází majetek (*lex rei sitae*), kvalifikuje zkoumané právo jako věcné právo.

28. Co se dále týče ochrany věcných práv, kterou zajišťuje článek 5 tohoto nařízení, rád bych připomněl, že systematika mechanismu zavedeného tímto článkem vychází z nedotknutelnosti věcných práv týkajících se majetku nacházejícího se v jiných členských státech, což v podstatě znamená, že se na taková práva neuplatní účinky úpadkového řízení²⁰. Toto řešení bylo zvoleno z věcných důvodů, například zajištění ochrany obchodování v členském státě, v němž se majetek nachází, a právní jistoty

16 — Rozsudek ze dne 5. července 2012, ERSTE Bank Hungary (C-527/10, EU:C:2012:417, bod 38 a citovaná judikatura).

17 — Oslabená univerzalita vyplývá rovněž z možnosti zahájit vedlejší úpadkové řízení. Viz bod 25, jakož i bod 33 tohoto stanoviska. Viz rovněž Virgós Soriano, M., a Garcimartín Alférez, F., *op. cit.*, s. 27.

18 — Rozsudek ze dne 5. července 2012, ERSTE Bank Hungary (C-527/10, EU:C:2012:417, bod 39). Viz rovněž bod 24 odůvodnění nařízení č. 1346/2000.

19 — Tyto výjimky by měly být vykládány spíše jako zvláštní pravidla než jako „výjimky“. V této souvislosti viz Virgós Soriano, M., a Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, s. 98, a Virgós, M., a Garcimartín, F., *op. cit.*, s. 96.

20 — Připomínám, že článek 5 nařízení č. 1346/2000 předpokládá, že se majetek *legálně* nachází se na území jiného členského státu, než ve kterém došlo k zahájení úpadkového řízení. V této souvislosti viz zpráva Virgós/Schmit, odstavec 105, a Ingelmann, T., „Article 5“, *European Insolvency Regulation*, K. Pannen (vyd.), De Gruyter Recht, Berlín, 2007, s. 252.

s ním souvisejících práv. Věcná práva mají velmi důležitou funkci při poskytování úvěrů a mobilizaci prostředků. Chrání totiž jejich majitele před rizikem úpadku dlužníka a umožňují získání úvěru za výhodných podmínek²¹. Právní jistota a ochrana legitimního očekávání věřitelů v rámci prováděných transakcí se tak jeví jako zásadní prvky.

29. Kromě toho zvýšenou ochranu věcných práv odůvodňují rovněž procesní důvody, jako například institucionální cíle nařízení č. 1346/2000 spojené s nutností zpřehlednění a zjednodušení správy majetku²². V této souvislosti je namístě poukázat na to, že úpadková řízení bývají poměrně složitá a jejich správa bývá dosti nákladná. Snížení nákladů by mohlo zvýhodnit některé věřitele a přinést přitom prospěch všem zúčastněným, neboť současně dojde i ke snížení celkových nákladů na procesní administrativu²³.

30. Podle judikatury Soudního dvora je rozsah působnosti článku 5 nařízení č. 1346/2000 upřesněn body 11 a 25 odůvodnění nařízení č. 1346/2000, podle nichž je v případě věcných práv nezbytné stanovit zvláštní úpravu „odchylující se od práva státu, ve kterém bylo řízení zahájeno“, neboť tato práva mají při poskytování úvěrů značný význam. Podle bodu 25 odůvodnění se základ, platnost a rozsah takového věcného práva obvykle řídí právem místa, ve kterém se nachází majetek, který je předmětem uvedeného práva (*lex rei sitae*), a nejsou zahájením úpadkového řízení dotčeny²⁴.

31. Článek 5 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 je proto třeba chápat jako ustanovení, které tím, že se odchyluje od pravidla práva státu, ve kterém bylo řízení zahájeno, umožňuje použít na věcné právo věřitele nebo třetí osoby k určitému majetku, který patří dlužníkovi, právo členského státu, na jehož území se dotčený majetek nachází (*lex rei sitae*)²⁵. Ochrany poskytované uvedeným článkem mohou požívat pouze věcná práva vztahující se k majetku věřitele nacházejícímu se v *okamžiku zahájení úpadkového řízení* v jiném členském státě, než ve kterém došlo k tomuto zahájení²⁶. Článek 5 nařízení č. 1346/2000 není totiž kolizní normou, ale „negativním“ hmotněprávním pravidlem²⁷, jehož účelem je zajištění ochrany věcných práv nabytých před zahájením úpadkového řízení²⁸.

32. Je však třeba upřesnit, že ochrana věcných práv věřitelů a třetích osob a potažmo jejich nedotknutelnost je pouze relativní, a proto ani vynětí těchto práv z působnosti *lex fori concursus* nemůže být absolutní²⁹.

21 — Zpráva Virgós/Schmit, odstavec 97. Viz rovněž Moss, G., Fletcher, I. F., a Isaacs, S., *Moss, Fletcher and Isaacs on the EC Regulation on Insolvency Procedures*, Oxford University Press, 3. vydání, 2016, s. 170.

22 — Zpráva Virgós/Schmit, odstavec 97.

23 — V této souvislosti viz Virgós, M., a Garcimartín, F., *op. cit.*, s. 92.

24 — Rozsudek ze dne 5. července 2012, ERSTE Bank Hungary (C-527/10, EU:C:2012:417, bod 41). Viz rovněž rozsudek ze dne 16. dubna 2015, Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227, bod 27).

25 — Rozsudek ze dne 5. července 2012, ERSTE Bank Hungary (C-527/10, EU:C:2012:417, bod 42).

26 — Z teleologického výkladu vyplývá, že má-li být tento článek účinný, všechny úkony nezbytné ke vzniku věcného práva musí být uskutečněny před zahájením úpadkového řízení. Pokud věcné právo vzniklo po zahájení tohoto řízení, použije se článek 4 nařízení č. 1346/2000. Viz zpráva Virgós/Schmit, odstavce 95 a 96; Virgós Soriano, M., a Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, s. 96 a 101, jakož i Moss, G., Fletcher, I. F., a Isaacs, S., *op. cit.*, s. 171 a 347.

27 — K hmotněprávní povaze tohoto ustanovení viz zpráva Virgós/Schmit, bod 99; Virgós, M., a Garcimartín, F., *op. cit.*, s. 163; Ingelmann, T., „Article 5“, *op. cit.*, s. 250; Moss, G., Fletcher, I. F., a Isaacs, S., *op. cit.*, s. 346; Hess, B., Oberhammer, P., a Pfeiffer, T., *European Insolvency Law. The Heidelberg-Luxembourg-Vienna Report on the Application of the Regulation No 1346/2000/EC on Insolvency Proceedings*, Beck-Hart-Nomos, C. H., Mnichov/Oxford, 2014, s. 178, a Klyta, W., *Uznanie zagranicznych postępowań upadłościowych*, Oficyna Wolters Kluwer business, Varšava, 2008, s. 149. Viz rovněž Haubold, J., Gebauer, M., a Wiedmann, T., *Zivilrecht unter europäischem Einfluss*, 2. vydání, Stuttgart, 2010, kapitola 32, bod 110.

28 — V rozsudku ze dne 10. září 2009, German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, bod 35), totiž Soudní dvůr v souvislosti s článkem 7 nařízení č. 1346/2000, který je obdobný článku 5 téhož nařízení, rozhodl v tom smyslu, že „[j]inými slovy, uvedené ustanovení je pouze hmotněprávním pravidlem, které má chránit prodávajícího, pokud jde o majetek, který se nachází mimo členský stát, ve kterém bylo zahájeno úpadkové řízení“. Podle Hess, B., Oberhammer, P., a Pfeiffer, T., *op. cit.* se v právní nauce sedmnácti členských států posuzuje článek 5 převážně jako hmotněprávní norma (s. 181).

29 — Ochrana může být absolutní, pokud dlužník nemá provozovnu v členském státě, v němž se nachází majetek. Může být nicméně uplatněn režim žalob z důvodů neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti. Viz body 33 a 34 tohoto stanoviska.

33. Zprvce pravidlo uvedené v čl. 5 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 nebrání tomu, aby správce podal návrh na zahájení vedlejšího řízení v členském státě, v němž se majetek nachází, má-li dlužník provozovnu v tomto členském státě³⁰. Takové vedlejší řízení by mělo na věcná práva tytéž účinky jako hlavní řízení. Článek 5 nařízení č. 1346/2000 stanoví, že úpadkovým řízením nejsou dotčena věcná práva, pokud jde o majetek nacházející se na území jiného členského státu, a nikoliv že se řízení nedotkne majetku (nebo prostředků) nacházejících se v jiném členském státě a chráněných těmito právy. Jelikož je hlavní řízení řízením univerzálním, zahrnuje veškerý majetek dlužníka. To je důležité v případech, kdy hodnota zajištění převyšuje hodnotu pohledávky zajištěné věcným právem. Není-li zahájeno vedlejší řízení, bude věřitel nucen správci podstaty v hlavním řízení vrátit případný přebytek výnosu prodeje (viz bod 25 odůvodnění a článek 20 nařízení č. 1346/2000). Naopak, je-li pohledávka kryta hodnotou zajištění, nemusí věřitel, který dosáhl uspokojení svých pohledávek zajištěných věcnými právy, ostatním věřitelům nic vracet³¹.

34. Zadruhé čl. 5 odst. 4 nařízení č. 1346/2000 zavádí výjimku z výjimky, kterou tento článek 5 zavádí, když stanoví, že odstavec 1 nevylučuje podání žaloby z důvodů neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti podle čl. 4 odst. 2 písm. m) uvedeného nařízení³². *Lex fori concursus* se tak uplatní tehdy, je-li vznik nebo výkon věcných práv v rozporu se zájmy úpadkového řízení a mohou-li být úkony kvalifikovány jako úkony poškozující všechny věřitele. Tento článek se tedy týká odpůrcích žalob založených na pravidlech úpadkového řízení, a nikoliv na obecných právních pravidlech (obecné žaloby v občanském a obchodním právu)³³. Článek 13 nařízení č. 1346/2000 nicméně stanoví výjimku z použití *lex fori concursus*, podle níž sporný úkon nemůže být platně napaden, pokud osoba, která měla z úkonu poškozujícího všechny věřitele prospěch, prokáže, že „je pro tento úkon rozhodné právo jiného členského státu než státu, který zahájil řízení, a toto právo neumožňuje žádným způsobem napadnout v daném případě dotýčný úkon“³⁴.

35. A konečně zatřetí je třeba připomenout, že článek 5 nařízení č. 1346/2000 nelze použít ke zlepšení postavení majitele věcného práva ve vztahu k ostatním přednostním právům mimo rámec úpadkového řízení. Jinými slovy, tento článek připouští nárok držitele na samostatnou exekuci, avšak nemění režim přednostních práv, jež musí toto věcné právo dodržovat mimo rámec úpadkového řízení³⁵.

2. K omezení možnosti kvalifikovat na vnitrostátní úrovni určité právo jako „věcné právo“ pro účely použití článku 5 nařízení č. 1346/2000

36. Co se týče možnosti kvalifikovat určité právo jako věcné právo, rád bych nejprve upozornil na to, že nařízení č. 1346/2000 odkazuje na vnitrostátní právo, s výhradou ustanovení svého čl. 5 odst. 2 a 3³⁶.

30 — V tomto smyslu viz Moss, G., Fletcher, I. F., a Isaacs, S., *op. cit.*, s. 347. Viz rovněž článek 27 nařízení č. 1346/2000.

31 — V tomto smyslu viz zpráva Virgós/Schmit, odstavce 99 a 173; a Virgós Soriano, M. a Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, s. 106 a 236. V tomto smyslu viz rovněž Moss, G., Fletcher, I. F. a Isaacs, S., *op. cit.*, s. 348, jakož i Porzycki, M., *Zabezpieczenia rzeczowe w transgranicznym postępowaniu upadłościowym w Unii Europejskiej, Czasopismo kwartalne całego prawa handlowego, upadłościowego oraz rynku kapitałowego*, NR 3 (5) 2008, s. 405.

32 — V této souvislosti viz rozsudek ze dne 16. dubna 2015, Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227), jakož i mé stanovisko přednesené v této věci (C-557/13, EU:C:2014:2404). Viz rovněž čl. 7 odst. 3 nařízení č. 1346/2000.

33 — Posledně uvedené žaloby se řídí obecnými kolizními normami. Tyto žaloby jsou podle obecné právní úpravy nicméně přípustné pouze v rozsahu, v němž to umožňuje *lex fori concursus*. Virgós, M., a Garcimartín, F., *op. cit.*, s. 135.

34 — K rozsahu působnosti článku 13 nařízení č. 1346/2000 viz rozsudek ze dne 16. dubna 2015, Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227, body 32 až 49), jakož i mé stanovisko přednesené v této věci (C-557/13, EU:C:2014:2404, body 56 až 61).

35 — Virgós Soriano, M., a Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, s. 100.

36 — Připomínám, že pro účely článku 5 nařízení č. 1346/2000 stanoví odstavec 3 téhož článku, že za věcné právo je přímo a nezávisle na vnitrostátním právu považováno právo zapsané do veřejného rejstříku a vymahatelné vůči třetím osobám. V kontextu zmíněného článku 5 se tedy jedná o jediný případ, kdy je v tomto nařízení zavedena výjimka z použití *lex rei sitae*. Viz zpráva Virgós/Schmit, odstavec 101, in fine. Viz rovněž Virgós Soriano, M., a Garcimartín Alférez, F. J., *op. cit.*, s. 99.

37. Jak jsem již uvedl v bodech 34 a 35 stanoviska, které jsem přednesl ve věci Lutz³⁷, kvalifikace určitého práva ve světle článku 5 nařízení č. 1346/2000 musí probíhat ve dvou zřetelně vymezených fázích.

38. Zprv je třeba přezkoumat, zda kvalifikace určitého práva jakožto „věcného práva“ spadá do vnitrostátního práva, kterým se na základě kolizních norem řídila před zahájením úpadkového řízení věcná práva (zpravidla se jedná o *lex rei sitae*)³⁸. Vznik, platnost a rozsah těchto věcných práv se tedy řídí právem místa, v němž se nachází majetek, který je předmětem daného věcného práva³⁹.

39. Po určení věcné povahy posuzovaného práva na základě *lex rei sitae* je dále třeba ověřit, zda toto právo splňuje kritéria použití čl. 5 odst. 2 a 3 nařízení č. 1346/2000. Tato samostatná kvalifikační kritéria⁴⁰ tedy omezují vnitrostátní kvalifikaci práva jakožto věcného práva pro účely použití článku 5 uvedeného nařízení⁴¹.

40. Úvahy, které jsem uvedl ve svém stanovisku předneseném ve věci Lutz⁴², bych nyní rád doplnil několika dalšími.

41. Zprv ze zprávy Virgós/Schmit vyplývá, že cílem čl. 5 odst. 2 nařízení č. 1346/2000 je umožnit použití odstavce 1 tohoto článku. Z odstavců 100 a 102 této zprávy lze vyvodit závěr, že výše uvedené ustanovení má omezit možnost kvalifikovat na vnitrostátní úrovni určité právo jako věcné právo pro účely použití tohoto ustanovení, aniž však přitom zavádí nějakou autonomní definici pojmu „věcné právo“⁴³.

42. V této souvislosti se domnívám, že i když nařízení č. 1346/2000 takovouto definici neposkytuje, v žádném případě to neznamená, že nezavádí žádná omezení týkající se pojmu „věcné právo“ pro účely použití článku 5 tohoto nařízení. Jak je uvedeno v odstavci 102 zprávy Virgós/Schmit, „je třeba vzít v potaz to, že článek 5 nařízení č. 1346/2000 zavádí významnou výjimku z použití zákona státu, který zahájil řízení, a z obecné působnosti hlavního řízení“. Z obsahu celé této zprávy podle mého mínění vyplývá, že její odstavce 100 a 102 musí být vykládány ve vzájemném spojení, neboť se navzájem doplňují. Vzhledem k tomu, že tato zpráva poskytuje užitečné poznatky pro výklad nařízení č. 1346/2000⁴⁴, obávám se, že by nemělo smysl, aby byly jednotlivé odstavce zabývající se analýzou článku 5 tohoto nařízení (odstavce 94 až 106) vykládány každý zvlášť.

43. Zadruhé bych rád uvedl, že tatáž zpráva zdůrazňuje skutečnost, že pokud by byl vnitrostátní pojem „věcné právo“ vykládán příliš široce, zejména v tom smyslu, že by zahrnoval i práva, která vyplývají z pouhé možnosti požadovat přednostní zaplacení, tak jak je tomu u některých přednostních práv, článek 5 nařízení č. 1346/2000 by byl zbaven svého obsahu⁴⁵.

37 — C-557/13, EU:C:2014:2404.

38 — Ingelmann, T., „Article 5“, *op. cit.*, s. 253.

39 — Zpráva Virgós/Schmit, odstavce 95 a 100.

40 — V této souvislosti viz Veder, P. M., *Cross-border insolvency proceedings and security rights: a comparison of Dutch and German law, the EC Insolvency Regulation and the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency*, Deventer, 2004, s. 334 až 336: „An independent interpretation of rights in rem is facilitated by the references that the second paragraph contains of the types of rights Art. 5 IR refers to“. Viz rovněž Klyta, W., *op. cit.*, s. 150.

41 — Zpráva Virgós/Schmit, bod 100. Viz rovněž Virgós, M., a Garcimartín, F., *op. cit.*, s. 96.

42 — C-557/13, EU:C:2014:2404.

43 — Virgós, M., a Garcimartín, F., *op. cit.*, s. 96: „Its function [of article 5] is to operate as a limit to the characterization of a right as a right in rem for the purposes of Article 5. Only those rights conferred by national laws that conform to its typological characterization are protected by Article 5.1 of Regulation“.

44 — Viz poznámka pod čarou 11 tohoto stanoviska.

45 — Zpráva Virgós/Schmit, odstavec 102.

44. Zatřetí, přestože výčet práv považovaných v právních systémech členských států v zásadě za věcná práva, který je uveden v čl. 5 odst. 2 nařízení č. 1346/2000, není vyčerpávající⁴⁶, zpráva Virgós/Schmit zřejmě připouští⁴⁷, že tento výčet vychází zejména z okolnosti, že se věcné právo v zásadě vyznačuje dvěma vlastnostmi⁴⁸. Zaprvé „musí být spojeno přímo a bezprostředně s věcí, která je předmětem tohoto práva a má sloužit k jeho uspokojení, a to nezávisle na tom, do čího majetku věc patří a nezávisle na vztahu držitele k jiné osobě“ a zadruhé „právo, které je přiznáno držiteli, musí mít absolutní povahu, v tom smyslu, že je držitel práva oprávněn vymáhat své věcné právo proti každému, kdo toto právo bez jeho svolení nedodržuje nebo porušuje [...]; že toto právo dále existuje i v případě zcizení majetku třetí osobou (je vymahatelné *erga omnes*, až na určitá omezení vyplývající z ochrany nabyvatele jednajícího v dobré víře); [a] že toto právo dále existuje i při uplatnění individuálních exekučních opatření třetích osob, jakož i opatření přijatých v rámci kolektivních úpadkových řízení (prostřednictvím odděleného vypořádání nebo jednotlivého uspokojení práva)“⁴⁹.

45. Nakonec připomínám, že čl. 5 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 stanoví, že zahájením úpadkového řízení nejsou dotčena věcná práva věřitelů nebo třetích osob, pokud jde o určitý majetek a „soubory věcí, jejichž složení podléhá změnám“. Jinými slovy, předmětem věcného práva pro účely tohoto článku může být nejen určitý majetek, ale i soubor majetku⁵⁰.

46. Takovou otázku, jako je otázka, která vyvstala v projednávané věci ohledně kvalifikace veřejného břemene pro účely článku 5 nařízení č. 1346/2000, je tedy nutné analyzovat ve světle výše uvedených poznatků.

a) Kvalifikace veřejného břemene podle práva místa, ve kterém se nachází dotčený majetek (*lex rei sitae*)

47. Nejprve připomínám, že ke zjištění a posouzení skutkového stavu ve sporu, který mu byl předložen, jakož i k výkladu a uplatňování vnitrostátního práva je příslušný pouze předkládající soud⁵¹. Je tedy věc výše uvedeného soudu, aby určil, zda takovéto veřejné břemeno představuje podle vnitrostátního práva věcné právo.

48. Co se týče věci v původním řízení, z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že podle německého práva, jež představuje právo místa, ve kterém se nachází dotčený majetek, jsou pohledávky na dani z nemovitosti, které vedly k nařízení nucené dražby, podle § 12 GrStG veřejnými břemeny, která jsou věcnými majetkovými právy, protože vlastník podle § 77 odst. 2 věty první AO musí na nemovitosti strpět nucený výkon⁵². Podle výše uvedeného soudu odpovídají zástavnímu právu k nemovitosti a nezapisují se do katastru nemovitostí.

49. Předkládající soud upřesňuje, že povinnost odvést daň z nemovitosti vzniká podle § 9 odst. 2 GrStG na začátku roku, i když v projednávané věci přinejmenším pohledávky za období od 1. října 2012 do 5. května 2013 vznikly před zahájením úpadkového řízení, takže se na ně vztahuje veřejné břemeno. Veřejné břemeno má stejně jako hypotéka akcesorickou povahu, protože závisí na existenci daňové povinnosti. Není ale nutně podmíněno tím, že vlastník sám daň dluží a odpovídá za ni osobně.

46 — „Práva uvedená v odstavci 1 jsou zejména [...]“. Zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

47 — Viz odstavec 103 zmíněné zprávy.

48 — V této zprávě je rovněž odkazováno na odstavec 166 zprávy vypracované M. Schlosserem k Úmluvě ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska k úmluvě o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, jakož i k protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem (Úř. věst. 1979, C 59, s. 71).

49 — Zpráva Virgós/Schmit, odstavec 103, a Moss, G., Fletcher, I. F., a Isaacs, S., *op. cit.*, s. 173.

50 — Tak je tomu zejména v případě „floating charges“ uznaných právem Spojeného království a Irska, které mohou být tudíž považovány za věcná práva pro účely nařízení č. 1346/2000. Viz zpráva Virgós/Schmit, bod 104, a Moss, G., Fletcher, I. F., a Isaacs, S., *op. cit.*, s. 172.

51 — Rozsudek ze dne 25. října 2012, Rintisch (C-553/11, EU:C:2012:671, bod 15).

52 — Předkládající soud uvádí, že i když GrStG nezavádí žádnou definici pojmu „veřejné břemeno“, existuje shoda v tom, že veřejné břemeno je poplatková povinnost, která plyne z veřejného práva, má být splněna jednorázovým nebo opakovaným peněžitým plněním a předpokládá nejen osobní odpovědnost dlužníka, ale také *věcné ručení* nemovitostí. Zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

Naopak existuje i dále, pokud je pozemek převeden po stanovení daňové pohledávky, je-li pohledávka splatná a vykonatelná. Během úpadkového řízení přísluší finančnímu orgánu díky veřejnému břemenu právo na oddělené a přednostní uspokojení⁵³. Může tedy podat návrh na nucenou dražbu pozemku tak jako v projednávané věci.

50. Z předkládacího rozhodnutí jasně vyplývá, že veřejné břemeno, které vázne na dotčeném pozemku, představuje podle německého práva věcné ručení. Vzhledem k tomu, že kvalifikaci „*ex lege causae*“ tento soud jasně vymezil, vyvstává otázka, zda veřejné břemeno, které je dotčeno ve věci v původním řízení, může být kvalifikováno jako věcné právo pro účely článku 5 nařízení č. 1346/2000.

51. K zodpovězení této otázky je nutné ověřit, zda byla splněna kritéria pro autonomní kvalifikaci, která jsou stanovena v čl. 5 odst. 2 a 3 nařízení č. 1346/2000 (viz body 41 až 45 tohoto stanoviska).

b) Kvalifikace veřejného břemene s ohledem na článek 5 nařízení č. 1346/2000

52. Zaprvé, jak vyplývá z čl. 5 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1346/2000, věcným právem se rozumí zejména „právo majetek zcizit nebo jej nechat zcizit a dosáhnout z tohoto majetku uspokojení z výnosu nebo příjmu, zejména na základě zástavního práva nebo hypotéky“. Předkládající soud je toho názoru, že takové veřejné břemeno, jaké je dotčeno ve věci v původním řízení, představuje zástavní právo k nemovitosti. V takovémto případě je ochrana držitele práv, v projednávané věci daňové správy, v zásadě zajištěna uplatněním jeho práva na nucený výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti dlužnice, v souladu s § 77 odst. 2 první věty AO. Z předkládacího rozhodnutí totiž vyplývá, že během úpadkového řízení přísluší finančnímu orgánu díky veřejnému břemenu právo na oddělené uspokojení podle § 49 německého zákona o úpadkových řízeních (*Insolvenzordnung*)⁵⁴.

53. Zadruhé z předkládacího rozhodnutí rovněž vyplývá, že s ohledem na výčet uvedený v čl. 5 odst. 2 nařízení č. 1346/2000⁵⁵ a na kritéria pro autonomní kvalifikaci, která jsou obsažena ve zprávě Virgós/Schmit a zmíněna v bodě 44 tohoto stanoviska, splňuje veřejné břemeno vycházející z článku 12 GrStG obě podstatné vlastnosti věcného práva: zaprvé je přímo spojeno s věcí samou, a to nezávisle na tom, do majetku koho věc patří a zda má vztah k jiné osobě než k držiteli, a zadruhé má absolutní povahu, což znamená, že se držitel práva může proti každému, kdo toto právo bez jeho svolení nedodrží nebo porušuje, domáhat soudní ochrany, a že dále existuje jak při převodu věci na třetí osobu, tak i při řízení zahájeném jednotlivými třetími osobami a při kolektivním řízení, skrze s tím spojené oddělení nebo individuální uspokojení.

c) Dílčí závěr

54. Ze skutečností poskytnutých předkládajícím soudem zcela jednoznačně vyplývá, že německé právo jakožto právo místa, ve kterém se nachází nemovitost (*lex rei sitae*), stanoví, že veřejné břemeno dotčené ve věci v původním řízení je věcným ručením zřízeným na dotčené nemovitosti. Podle předkládajícího soudu totiž toto veřejné břemeno „[...] nadále existuje v případě převodu, [...] může být namítáno vůči třetím osobám, a při úpadku zakládá právo na oddělené vypořádání“. Znamená to tedy, že takové břemeno splňuje kritéria pro použití čl. 5 odst. 2 nařízení č. 1346/2000.

53 — Z předkládacího rozhodnutí rovněž vyplývá, že podle § 10 odst. 1 bodu 3 ZVG požívají tohoto přednostního práva v rámci nucené dražby pouze pohledávky na daní z nemovitosti, které jsou splatné za daný rok a za poslední dva roky, a proto mají tyto pohledávky přednost před zástavními právy k nemovitosti úvěrových věřitelů, jako například hypotéky a hypotekární dluhy.

54 — Předkládající soud v této souvislosti upozorňuje na to, že tyto druhy veřejných břemen *se liší od přednostních práv* „podle románských právních řádů“, jejichž vlastníci jsou omezeni na přednostní uspokojení a která nemají podléhat článku 5 nařízení č. 1346/2000. Zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

55 — Předkládající soud rovněž odkazuje na pojem „věcné právo“ vyplývající z nařízení Rady č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42), na které je odkazováno rovněž v odstavci 103 zprávy Virgós/Schmit.

55. Konstatuji rovněž, že podle tvrzení výše uvedeného soudu splňuje dotčené veřejné břemeno i základní charakteristiky „věcného práva“, které vyplývají ze zprávy Virgós/Schmit⁵⁶. Přesto má však zmíněný soud za to, že je nezbytné, aby Soudní dvůr vyřešil otázku, zda je tento výsledek slučitelný s cílem článku 5 nařízení č. 1346/2000 a s celkovou koncepcí tohoto nařízení.

3. K daňové povaze veřejného břemena a k analýze jeho slučitelnosti s nařízením č. 1346/2000

56. Předkládající soud uvádí, že hlavním cílem článku 5 nařízení č. 1346/2000 je ochrana legitimního očekávání a právní jistoty transakcí (bod 24 odůvodnění). Zmíněné nařízení uvádí, že tato ochrana je zvláště nezbytná v případě věcných práv, neboť ta mají značný význam při poskytování úvěrů. Zájmy daňových orgánů se však v podstatných bodech liší od zájmů soukromých úvěrových věřitelů⁵⁷.

57. Komise, která navrhuje, aby byla předběžná otázka zodpovězena záporně, je toho názoru, že k použitelnosti článku 5 nařízení č. 1346/2000 nestačí, aby bylo určité právo považováno na základě *lex rei sitae* za věcné právo. Mohlo by se totiž jevit, že pouhý odkaz je v rozporu se zásadou výlučného použití *lex fori concursus* (zákon státu, v němž bylo zahájeno řízení), která je stanovena v článku 4 téhož nařízení. Článek 5 nařízení č. 1346/2000 by tedy měl být vykládán striktně jakožto výjimka z této zásady⁵⁸.

58. Komise dodává, že cíl, který sleduje článek 5 nařízení č. 1346/2000, odůvodňuje, aby byl tento článek vykládán striktně, tj. v tom smyslu, že za věcná práva musí být považována pouze práva, jež přiznává dlužník věřiteli v rámci určité obchodní transakce. Na ochranu přiznanou daňovému orgánu se však tento cíl nevztahuje. Pokud má veřejné břemeno, tak jako je tomu ve věci v původním řízení, v řízení o nucené dražbě lepší pořadí než práva úvěrových věřitelů, způsobuje dokonce zhoršení postavení úvěrových věřitelů, jejichž ochraně má článek 5 nařízení č. 1346/2000 sloužit.

59. Španělská vláda, která zastává naopak názor, že předběžná otázka by měla být zodpovězena kladně, má za to, že vzhledem k rozmanitosti právních systémů a tradic členských států a za účelem ochrany užitečného účinku výše uvedeného nařízení měl unijní normotvůrce v úmyslu určit práva, kterým by měla být tato výjimka přiznána s ohledem na jejich charakteristiky a z důvodů právní jistoty, a to bez ohledu na to, zda je členský stát, který tato práva uznává, kvalifikuje jako „věcná“. Domnívá se, že právě z tohoto důvodu čl. 5 odst. 2 nařízení č. 1346/2000 stanoví, že určitá práva musí být pro účely odstavce 1 téhož článku považována za věcná práva.

60. Je tedy namístě položit si tuto otázku: je třeba mít za to, že pro závěr, že článek 5 nařízení č. 1346/2000 se nevztahuje na ochranu veřejného věřitele, v projednávané věci daňové správy, je rozhodujícím faktorem okolnost, že veřejné břemeno dotčené v původním řízení má povahu daně?

61. Mám za to, že nikoli.

62. Co se zaprvé týče znění článku 5 nařízení č. 1346/2000, z odstavců 1 a 2 nevyplývá, že by úvěr musel představovat soukromou pohledávku, ani to, že by kromě toho musel souviset výlučně s čistě obchodní transakcí⁵⁹.

63. Co se zadruhé týče cílů nařízení č. 1346/2000, v bodech 28 a 29 tohoto stanoviska jsem již uvedl, že úprava, která je obsažena v článku 5 tohoto nařízení, byla zvolena nejen z věcných důvodů, například zajištění ochrany obchodování v členském státě, v němž se majetek nachází, a právní jistoty s ním souvisejících práv, jakož i legitimního očekávání věřitelů a třetích osob, ale i z důvodů procesní

56 — Viz bod 43 tohoto stanoviska.

57 — Viz bod 16 tohoto stanoviska.

58 — Komise v této souvislosti odkazuje na odstavec 97 zprávy Virgós/Schmit, aniž přitom odkazuje na jiné odstavce této zprávy.

59 — *Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*.

povahy spojených s nutností zpřehlednění a zjednodušení správy majetku. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že příliš striktní výklad tohoto článku nařízení č. 1346/2000, který by z obecného hlediska snížil míru relativní ochrany zavedené tímto článkem⁶⁰, by nebral dostatečně v úvahu ani souvislosti jeho vzniku (viz body 21 až 23 tohoto stanoviska), ani mechanismy, jež toto nařízení zavádí s cílem zamezit případné „přílišné ochraně“, která by mohla být způsobena uplatňováním výjimky stanovené ve zmíněném ustanovení (viz body 32 až 35 tohoto stanoviska).

64. Zatřetí je třeba uvést, že dalším cílem nařízení č. 1346/2000 je odstranění diskriminace a rovné zacházení s věřiteli. Jak totiž stanoví článek 4 tohoto nařízení, *lex fori concursus* určuje podmínky pro zahájení úpadečného řízení, jeho vedení a skončení, a zejména pořadí pohledávek. Články 39 až 42 nařízení č. 1346/2000 nicméně stanoví pravidla pro informování věřitelů a přihlášení jejich pohledávek. Zvláště článek 39 tohoto nařízení výslovně odkazuje na správce daně členských států⁶¹. Znamená to tedy, že státní příslušnost věřitelů nemá žádný dopad na *přihlašování jejich pohledávek* a že věřitelé nemohou být vylučováni z úpadečného řízení ani proto, že mají sídlo v jiném členském státě než ve státě, který zahájil řízení, *ani proto, že jejich pohledávky mají veřejnoprávní povahu*⁶².

65. Co se v této souvislosti týče povinnosti informovat věřitele, která náleží příslušným soudům (státu, který zahájil úpadečné řízení) a správci podstaty jmenovanému těmito soudy, zaprvé čl. 40 odst. 2 nařízení č. 1346/2000 stanoví, že toto oznámení informací „rovněž informuje o tom, zda věřitelé, jejichž pohledávky jsou [...] zajištěné věcným právem, musí své pohledávky přihlásit“, a zadruhé článek 41 téhož nařízení stanoví, že věřitel zašle kopie podkladů, pokud existují, a že sdělí zejména „to, zda je [...] [pohledávka] zajištěna věcnou zárukou [...], a na který majetek se vztahuje záruka, jíž se dovolává“. Ze spojeného výkladu článků 39 až 41 nařízení č. 1346/2000 tedy vyplývá, že toto nařízení nevyklučuje možnost přihlašování pohledávek daňovými orgány, a to i v případech, že jsou tyto pohledávky zajištěny věcným právem.

66. Co se ještě týče přihlašování pohledávek, rád bych doplnil, že směrnice 2001/24/ES⁶³ a 2009/138/ES⁶⁴, které se týkají reorganizace a likvidace úvěrových institucí a přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu, obsahují obdobná ustanovení, jako je článek 39 nařízení č. 1346/2000, v nichž je rovněž výslovně odkazováno na veřejné orgány členských států⁶⁵. Toto posledně jmenované hledisko považuji pro svou analýzu za relevantní. Tyto články totiž stanoví, že s pohledávkami všech věřitelů, kteří mají bydliště, obvyklé místo pobytu nebo sídlo v členském státě, který není totožný s domovským členským státem, *se nakládá a jejich pořadí je stanoveno stejným způsobem* jako u pohledávek obdobné povahy, pokud by je přihlásili věřitelé, kteří mají bydliště, obvyklé místo pobytu nebo sídlo v domovském členském státě⁶⁶.

60 — Zpřehlednění a zjednodušení správy majetku je jedním z institucionálních cílů tohoto nařízení. V tomto smyslu viz Virgós, M., a Garcimartín, F., op. cit., s. 92, 106 a 107. Právní nauka uvádí, že příklady striktního výkladu mohou být pokusy o omezení dosahu této výjimky v „procédures de redressement judiciaire“, nebo prosazování názoru, že článek 5 nařízení č. 1346/2000 nemá povahu hmotněprávního ustanovení, nýbrž kolizní normy. Tamtéž, s. 106.

61 — Tento článek stanoví, že „[k]aždý věřitel včetně správce daně [...], který má své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v jiném členském státě než státě, který zahájil řízení, má právo písemně přihlásit pohledávky v úpadečném řízení“. Zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska.

62 — V právní nauce je zastáván názor, že i když se tento článek týká pouze přihlašování pohledávek, věřitelé nesmí být diskriminováni ani v souvislosti s placením částí svých pohledávek, jinak by byl narušen smysl článku 39 nařízení č. 1346/2000. V tomto smyslu viz Fletcher, I. F., *Insolvency in Private International Law*, 2. vydání, Oxford University Press, 2005, s. 436.

63 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 4. dubna 2001 o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí (Úř. věst. 2001, L 125, s. 15; Zvl. vyd. 06/04, s. 15), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. května 2014 (Úř. věst. 2014, L 173, s. 190).

64 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009, o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II) (přepřacované znění) (Úř. věst. 2009, L 335, s. 1). Touto směrnicí byla zrušena směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/17/ES ze dne 19. března 2001 o reorganizaci a likvidaci pojišťoven (Úř. věst. 2001, L 110, s. 28; Zvl. vyd. 06/04, s. 3).

65 — Článek 16 odst. 1 směrnice 2001/24 a čl. 282 odst. 1 směrnice 2009/138 (dříve čl. 16 odst. 1 směrnice 2001/17) stanoví, že každý věřitel, který má bydliště, obvyklé místo pobytu nebo sídlo v členském státě, který není totožný s domovským členským státem, *včetně orgánů veřejné moci členských států*, má právo přihlásit své pohledávky nebo předložit písemné připomínky o svých pohledávkách. Zvýraznění provedeno autorem tohoto stanoviska. K těmto článkům viz Moss, G. a Wessels, B., *EU Banking and Insurance Insolvency*, G. Moss a B. Wessels, Oxford University Press, 2006, s. 76 a 136. K definici pojmu „domovský členský stát“ viz článek 2 směrnice 2001/24 a čl. 268 odst. 2 písm. a) směrnice 2009/138. Tamtéž, s. 53 a 114.

66 — V této souvislosti z právní nauky rovněž vyplývá, že „[...] it would seem contrary to the coherence of the Community law system to allow any other solution in the context of this Regulation“, Virgós, M., a Garcimartín, F., op. cit., s. 150 a 151.

67. Mám tedy za to, že nařízení č. 1346/2000 nepřiznává sice veřejným pohledávkám žádné zvýhodnění ani přednost, avšak pokud vnitrostátní zákonodárce stanoví, že vnitrostátní veřejné orgány mají požívat určitých výsad, přednostních práv nebo věcného ručení, totéž by mělo být přiznáno i ve vztahu k veřejným pohledávkám v jiných členských státech⁶⁷. Relevantnost takového výkladu vyplývá podle mého názoru z okolnosti, že nařízení č. 1346/2000 zavádí na úrovni unijního práva systém úpadekových řízení ve smyslu obecného pravidla, které konkrétně upřesňují zejména pravidla obsažená ve směrnici o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí a o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu⁶⁸, na něž jsem poukázal v předchozím bodě. K zajištění soudržnosti tohoto systému je tedy nutné, aby problémy spojené s výkladem všech těchto aktů byly řešeny soudržně a s přihlédnutím k systému jakožto celku.

68. Je zajisté pravda, že výše uvedené argumenty (viz body 64 až 66 tohoto stanoviska) se v podstatě týkají použití těch ustanovení nařízení č. 1346/2000 (a zejména směrnic, které byly citovány *per analogiam*), jejichž předmětem je informování věřitelů a přihlašování jejich pohledávek. Z důvodů již uvedených v předchozím bodě by však byla soudržnost tohoto nařízení narušena, kdyby byla veřejnoprávní věcná práva vyloučena z působnosti článku 5 tohoto nařízení.

69. Začtvrté připomínám, že již v rozsudku Lutz⁶⁹ Soudní dvůr prohlásil, že vykonatelné zástavní právo (provedené obstavení bankovních účtů) má být považováno za věcné právo, přestože nevyplývá z právního aktu, ale jde o právo *ipso jure*⁷⁰.

70. Zapáté samozřejmě souhlasím s tím, že článek 5 nařízení č. 1346/2000 by měl být vykládán striktně, neboť představuje výjimku či zvláštní pravidlo. Rád bych nicméně připomněl, že veřejné břemeno dotčené v původním řízení striktně vzato splňuje nejen podmínky stanovené článkem 5 nařízení č. 1346/2000, ale i kritéria pro autonomní kvalifikaci věcného práva pro účely výše uvedeného článku, která jsou obsažena ve zprávě Virgós/Schmit a prosazována právní naukou.

71. Kromě toho se domnívám, že okolnosti vzniku tohoto nařízení i samotný mechanismus tímto nařízením zavedený vylučují, aby mohlo případně vynětí dotčeného veřejného břemene vycházet pouze z jednoho z cílů tohoto nařízení, a sice z ochrany obchodování v členském státě, v němž se majetek nachází, aniž by byly současně brány v úvahu i cíle týkající se právní jistoty a ochrany legitimního očekávání věřitelů a třetích osob a nutnosti zpřehlednit a zjednodušit správu majetku, jakož i odstranění diskriminace a rovného zacházení s věřiteli.

72. A konečně by vynětí dotčeného veřejného břemene mohlo mít značný dopad na právní systémy členských států, které uznávají veřejná břemena stejná či podobná jako veřejné břemeno dotčené v původním řízení⁷¹.

67 — Tamtéž, s. 151: „The same argument can be made in favour of admitting claims of Member States' public authorities other than tax or social security authorities“.

68 — Konkrétně článek 286 směrnice 2009/138, který se zabývá věcnými právy třetích osob, je obdobný článku 5 nařízení č. 1346/2000.

69 — Rozsudek ze dne 16. dubna 2015 (C-557/13, EU:C:2015:227, body 27 a 28).

70 — Toto věcné právo vycházelo z doručení rozhodnutí o platebním rozkazu dlužníkovi. Podle právní nauky jsou věcnými právy ve smyslu článku 5 nařízení č. 1346/2000 nejen práva vyplývající z právního aktu, ale i práva vznikající a mající účinky ze zákona (*ipso jure*). Porzycki, M., *loc. cit.*, s. 405.

71 — Břemena založená ze zákona ve prospěch státu, který má postavení věřitele, jsou zřejmě stanovena především rakouským a dánským právem (Dánského království se nařízení netýká). Řecké právo podle všeho zavádí určitá přednostní práva ve prospěch státu, která umožňují veřejné pokladně zabavit nemovitý majetek za účelem pokrytí daňových pohledávek. Někteří vnitrostátní zákonodárci uplatnili rovněž zákonem stanovené věcné ručení (zákonné hypotéky), jež bývá často veřejnoprávní povahy, jak je tomu patrně zejména v případě francouzského, polského či portugalského práva. Kromě toho zavedli také břemena váznoucí na movitém majetku, jejichž cílem je zaručit splacení veřejných pohledávek, například v podobě zákonných přednostních práv stanovených francouzským právem, zástavního práva veřejné pokladny stanoveného polským právem či námořního zástavního práva stanoveného kyprským, dánským, finským či švédským právem.

73. V této souvislosti je třeba uvést, že v novém nařízení 2015/848 o insolvenčním řízení neprovedl unijní zákonodárce žádnou věcnou změnu článku 8 tohoto nařízení, v němž bylo převzato znění článku 5 nařízení č. 1346/2000⁷².

V – Závěry

74. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) odpověděl následovně:

„Článek 5 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení, ve znění prováděcího nařízení Rady (EU) č. 583/2011 ze dne 9. června 2011, musí být vykládán v tom smyslu, že takové veřejné břemeno, které vázne na nemovitosti ve prospěch daňové správy, jako je veřejné břemeno dotčené ve věci v původním řízení, spadá pod pojem ‚věcné právo‘ ve smyslu tohoto článku.“

72 — Viz body 22 a 68 odůvodnění. V tomto smyslu viz Moss, G., Fletcher, I. F., a Isaacs, S., *op. cit.*, s. 455.